

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет журналістики, реклами та видавничої справи

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра періодичної преси та медіаредагування

(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «**Працевлаштування молоді в умовах воєнного стану
(серія журналістських матеріалів)**»
«Youth employment under martial law (series of journalistic materials)»

Виконав: студент заочної форми навчання
спеціальності 061 Журналістика
Апетрі Валентин Валентинович

Керівник ст. викл. Милосердний В. І.

Рецензент доц. Мірошниченко В. О.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ від

Захищено на засіданні ЕК № 1

протокол № від

Оцінка _____ / ____ / ____
(за національною шкалою/шкалою ECTS/ бали)

Завідувач кафедри

Голова ЕК

(підпис)

(підпис)

Одеса – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ.....	6
ОПИС ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ.....	13
ВИСНОВКИ.....	16
БІБЛІОГРАФІЯ.....	19
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

У сучасному глобалізованому світі мобільність населення набула безпрецедентних масштабів. Люди дедалі частіше змінюють країни проживання, вільно перетинають континенти у пошуках кращих умов для життя, навчання, лікування чи роботи. Багато держав сприяють цим переміщенням, запроваджуючи безвізові режими, стипендіальні програми, туристичні пільги та медичні пакети. Втім, у центрі такого руху стоїть не лише бажання побачити світ – найчастіше йдеться про необхідність працевлаштування.

Сучасне життя передбачає матеріальну стабільність, а отже – наявність роботи, яка дозволяє задовольнити базові потреби. Через це все більше людей покидають свої домівки, щоб знайти кращу долю за кордоном. І хоча міжнародна трудова мобільність може здаватися привабливою, на практиці пошук роботи в іншій країні супроводжується низкою викликів. Деякі спеціалісти – топменеджери, IT-фахівці, інженери, медики – користуються попитом і отримують прямі запрошення від іноземних компаній. Розвинені країни конкурують між собою за таких працівників, пропонуючи вигідні умови.

Натомість представникам інших професій, особливо тим, хто не має унікальної кваліфікації, доводиться стикатися з низкою труднощів – від оформлення документів до адаптації в новому середовищі. Особливо складно в цій ситуації молоді – випускникам університетів, які лише починають будувати кар'єру. Часто вони не мають практичного досвіду, потрібного рівня володіння мовами або знайомств у професійному середовищі. Водночас на батьківщині молоді фахівці стикаються з відсутністю вакансій за спеціальністю, низькими зарплатами, а іноді – з бюрократичними перепонами при працевлаштуванні.

В Україні ситуація з працевлаштуванням останніми роками ускладнилася через економічні кризи, військову агресію РФ та загальну нестабільність. Це стало поштовхом до масової трудової міграції. Мільйони

громадян – від кваліфікованих спеціалістів до молодих випускників – їдуть до Польщі, Італії, Іспанії, Чехії, Німеччини та інших країн Європи, щоб мати змогу підтримувати свої родини. Молоді українці, які ще вчора мріяли про розвиток у себе вдома, змушені погоджуватись на роботу не за фахом, але з гідною оплатою.

Ця тенденція має серйозні наслідки: країна втрачає трудовий потенціал, знання, інтелектуальний капітал. Водночас дедалі глибшою стає проблема «витоку мізків», коли молоді таланти реалізують себе не в Україні, а за кордоном. Для подолання цієї кризи необхідно створювати умови для розвитку молоді вдома: стимулювати підприємництво, інвестувати в інновації, реформувати ринок праці та посилювати зв'язок між системою освіти й потребами економіки.

Україна має потужний людський капітал, але без реальних можливостей для працевлаштування молоді цей ресурс швидко виснажується. Це визначає *актуальність* нашого кваліфікаційного проєкту.

У своєму кваліфікаційному доробку ми вирішили зосередити увагу на дослідженні проблеми працевлаштування молоді в умовах воєнного стану та показати її у розрізі питання про міграційні процеси у світі та в Україні крізь призму загрози трудовому ресурсу нашої держави, поставивши перед собою наступну **мету**: дослідивши питання труднощів з працевлаштуванням, що їх має сучасна українська молодь в умовах повномасштабної війни, сформулювати уявлення про причини та наслідки низького рівня зайнятості молодих українців та написати низку власних журналістських матеріалів для оприлюднення цієї проблемно-тематичної сфери. Ми сподіваємося на те, що наші публікації увиразнять як саму проблему працевлаштування молоді, так і шляхи її подолання, будуть цікавими і корисними тим, хто сьогодні шукає першу свою роботу.

Поставлена мета зумовила вирішення *завдань* роботи:

- дослідити питання безробіття серед молоді в сучасній Україні, визначити його причини, наслідки та способи профілактики;

- ознайомитися з процесом трудової міграції, визначити його характеристики та значення для сучасної України;
- скласти уявлення про характер працевлаштування української молоді в умовах повномасштабної війни, виявити тенденції, підстави та наслідки труднощів пошуку роботи молодими людьми;
- зібрати факти та судження щодо теми працевлаштування молоді;
- написати чотири власних журналістських матеріали за темою кваліфікаційної роботи;
- зробити висновки щодо розкриття піднятої у кваліфікаційному проєкті теми та характер її висвітлення в журналістських матеріалах.

Предметом нашого дослідження стали факти, проблеми та контекст працевлаштування української молоді в умовах воєнного стану, а *об'єктом* – низька робоча зайнятість української молоді, що останніми роками створює загрозу національній економіці та майбутньому України.

У процесі виконання завдань ми використовували загальнонаукові та журналістські методи дослідження: спостереження, опис, аналіз.

ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ

Рівень безробіття серед молоді в Україні останніми роками є досить високим. У січні-серпні 2023 року серед молоді віком до 25 років рівень безробіття становив 19,1%, що майже вдвічі більше за середній показник по країні [16]. Станом на серпень 2023 року в Україні офіційно безробітними були 112,3 тис. осіб, з яких 23,9 тис. (22%) – молодь до 35 років. Це свідчить про значну частку молодих людей серед безробітних [8]. Середній відсоток зайнятих та умовно зайнятих випускників вищих навчальних закладів у період 2021–2022 років становив лише 46,18% [7]. Стан ринку праці в Україні у червні 2024 року був таким, що 35% осіб, які звернулися до Державної служби зайнятості, становили молоді люди віком до 25 років. Це свідчить про значну частку молоді серед безробітних [16].

Для порівняння ситуації в Україні зі станом безробіття серед молоді у світі варто вказати, що у 2023 році рівень безробіття серед молоді становив 13%, що є найнижчим показником за 15 років. Однак, 20,4% молодих людей у світі належать до категорії NEET (не працюють і не навчаються) [13]. Як бачимо, показники теж не надто привабливі, але нижчі за українські.

Як свідчать численні дослідження та експертні висновки, значна частина молоді в Україні не працює і не навчається, що суттєво обмежує можливості молодих людей на ринку праці. Враховуючи обставини повномасштабної війни, яка призвела до втрати робочих місць у більшості секторів економіки в усіх регіонах України, а надто у тих, що постраждали від бойових дій, то проблема працевлаштування молоді бачиться як ще гостріша.

Як свідчить платформа Work.ua, понад 40% вакансій орієнтовані на кандидатів без досвіду роботи, що демонструє дефіцит кваліфікованих кадрів. Відсутність досвіду стає суттєвою причиною високого рівня безробіття серед молоді, адже більшість молодих людей стикаються з труднощами чи навіть відмовами у роботі через недостатній професійний досвід [13]. Суттєвою проблемою є також невідповідність сучасної української освіти вимогам ринку праці. Лише 35% молодих людей вважають, що їхня освіта відповідає

обраній професії, а роботодавці часто-густо саржаться на низький рівень підготовки випускників навчальних закладів [15].

Українська держава опікується цим питанням, застосовуючи різні підходи. Перш за все – це широка державна підтримка. Йдеться про запуск програм перенавчання. Так у 2024 році близько 100 000 українців пройшли перенавчання через державні програми, спрямовані на подолання структурного безробіття. Другий напрям підтримки – це ваучери на навчання. Уряд розширив програму ваучерів, збільшивши кількість доступних професій до 155, зокрема для жінок та інших вразливих груп. У січні-серпні 2023 року за сприяння Державної служби зайнятості 20,2 тис. безробітних проходили професійне навчання, а 12,2 тис. осіб отримали ваучери на навчання [16]. Для активних і сміливих, відповідальних громадян в Україні працює програма «Власна справа». У 2024 році 529 учасників програми отримали фінансування на розвиток бізнесу на загальну суму понад 155 мільйонів гривень.

В Україні проводиться також конкурс «Кар'єрний старт». Український молодіжний фонд спільно з Міністерством молоді та спорту України, ЮНІСЕФ та іншими партнерами реалізує цей конкурс для підвищення рівня економічної самостійності молоді та забезпечення її офіційною роботою відповідно до отриманої спеціальності [14].

Молодим людям варто серйозно ставитися до питання про власне працевлаштування, адже це питання їхнього успішного і забезпеченого майбутнього. Зокрема фахівці радять молоді адаптуватися до нових реалій. Враховуючи зміни на ринку праці, молодим людям рекомендується розвивати навички, які відповідають сучасним вимогам, зокрема в сферах, що швидко розвиваються. Йдеться перш за все про так звані «м'які» навички, – комунікація, іноземна мова, тайм-менеджмент, уміння працювати в команді, креативність тощо.

Варто також звернути увагу на програми підтримки підприємництва, адже допомога молодим підприємцям може сприяти створенню нових робочих місць та зменшенню безробіття серед молоді.

Ще один напрям роботи – це співпраця з міжнародними організаціями. Партнерство з міжнародними організаціями може забезпечити додаткові ресурси та можливості для молоді в Україні.

Фахівці з працевлаштування нажають також рекомендації для вирішення питання працевлаштування молоді в аспектах навчання та напрацювання досвіду роботи. Йдеться про необхідність модернізації освіти, адаптацію навчальних програм до вимог сучасного ринку праці, співпрацю навчальних закладів з роботодавцями, а також підтримку стажувань та практик на підприємствах та в організаціях, які готові пізніше зяти на роботу кращих практикантів, що прямо тут отримали практичний досвід.

Також у світі отримує підтримку розвиток підприємництва серед молоді, яка охоче пропонує стартапи. Фінансування таких проектів, а також стимулювання молоді до започаткування власного бізнесу через гранти та консультаційну підтримку – шлях до працевлаштування молоді.

Україна втрачає трудові ресурси через війну.

Трудова міграція є важливим елементом сучасного суспільства, що обумовлений різними чинниками, зокрема економічними, соціальними та політичними. В Україні міграційні процеси, особливо серед молоді, набули надзвичайно актуального значення на фоні війни, що триває з 2014 року і набрала особливо масштабних обертів після повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році. Втрати трудових ресурсів через війну відображаються не тільки у фізичному виїзді людей, але й у значних соціальних та економічних наслідках для країни.

В умовах війни багато молодих людей змушені шукати роботу за межами України, адже війна призвела до масового зниження кількості робочих місць, деякі підприємства були змушені зупинити свою діяльність, а економіка країни зазнала значних втрат. Це призводить до виникнення нового виду трудової міграції – вимушеної. Люди виїжджають не лише через економічну скруту, але й через бажання забезпечити свою безпеку та майбутнє в країнах з більш стабільною ситуацією.

Трудова міграція в Україні має кілька важливих аспектів:

1. *Молодь як основний контингент мігрантів.* Одним із найбільш вразливих прошарків населення, що виїжджає з України, є молодь. Відсутність можливості реалізуватися в рідній країні, відсутність належних умов для професійного росту та низька заробітна плата сприяють виїзду молодих людей до країн Європи, Північної Америки, а також Скандинавії. Це не лише спричиняє дефіцит кваліфікованих кадрів в Україні, але й збільшує економічну залежність від грошових переказів мігрантів, що стають важливим джерелом валютних надходжень для країни.
2. *Втрата інтелектуальних і трудових ресурсів.* Міжнародна трудова міграція, зокрема виїзд молодих спеціалістів з вищою освітою та кваліфікацією, може призвести до значної втрати інтелектуального потенціалу держави. Україна вже відчула цей ефект, оскільки високоосвічені молоді люди шукають кращі умови для розвитку своєї кар'єри за кордоном. Процес глобалізації та інтернаціоналізації ринку праці ставить Україну перед необхідністю адаптації до нових умов.
3. *Масова міграція через безробіття та брак робочих місць.* Згідно з даними Міжнародної організації праці (МОП), в Україні спостерігається зростання рівня безробіття серед молоді в умовах війни, що сприяє збільшенню виїзду в інші країни. Дефіцит робочих місць у багатьох галузях економіки країни стає ще більш виразним через вимушену міграцію робочої сили.
4. *Міграція як інструмент виживання.* Для багатьох українців, зокрема молоді, міграція стає не тільки професійним вибором, але й засобом для забезпечення базових життєвих потреб. Згідно з даними ООН, серед найбільших груп мігрантів – економічні мігранти, для яких пошук кращих умов життя і роботи є головним мотивом виїзду.

Україна останніми роками стала однією з найбільших країн-донорів робочої сили в Європі, де масштаби зовнішньої трудової міграції значно

зросли і стали невід'ємною частиною сучасної реальності. Велика кількість громадян України, які довгий час терпіли низькі зарплати в економічному секторі, високий рівень безробіття, вимушену неповну зайнятість, бідність, нерівність у рівнях оплати праці з іншими країнами, були змушені шукати роботу за кордоном, оскільки ситуація в країні не покращується, а заробити на життя необхідно. Як зазначає один з дослідників: «Спроба розвинути економіку в Україні так і не привела до вирішення проблеми реального покращення умов життя населення та зростання попиту на робочу силу. Більшість показників соціально-економічного розвитку свідчить про все більше зубожіння українського народу. Можливості працевлаштування на офіційному ринку праці України є незначними, до того ж зайнятість в секторі економіки держави не гарантує добробуту та не забезпечує потреб відтворення робочої сили працюючого» [1, 175].

Наразі, з огляду на демографічні процеси, економічну ситуацію після виборів Президента і Парламенту, а також військовий конфлікт на Сході, науковці прогнозують подальшу активізацію еміграційних процесів і, відповідно, виїзд робочої сили за межі країни. Це неминуче вплине на стан трудових ресурсів і рівень їх кваліфікації в Україні: «Революційні події 2013 року, війна й зовнішня агресія позначилися на всіх без винятку сторонах життя українців, вони не могли не вплинути на їхню міграційну поведінку. Тим більше, що міграція – реактивний процес, який реагує на економічні та політичні зміни, причому не лише в країні походження, але й в країнах, куди спрямовується міграційний потік» [11, 44].

Трудова міграція стала важливим аспектом, який потребує ретельного аналізу, оскільки фактори, що стимулюють міграцію, такі як низька заробітна плата, низька якість життя, високий рівень безробіття, економічна нестабільність і погані умови праці, відштовхують людей від залишання країни. Водночас, за словами І. Кизими, є також фактори, які «притягують» емігрантів, такі як висока заробітна плата, висока якість життя, стабільна політична ситуація, гарні умови праці та доступ до високоякісної освіти [див.:

8]. Враховуючи це, українці, шукаючи роботу за кордоном, знаходять можливості для професійної самореалізації, що є важливим фактором.

Погіршення ситуації на внутрішньому ринку праці також підштовхнуло значну частину українців до еміграції. Як свідчать дані за 2014 рік, більшість трудових мігрантів працювали або шукали роботу в ЄС (51%) і Росії (43,2%), а головними напрямками трудової міграції були Польща, Італія та Чехія [2, 14-18]. Криза 2014-2015 років погіршила ситуацію на ринку праці, що підтверджується зниженням кількості економічно активного населення і збільшенням рівня безробіття [5, 537-538].

Дані щодо трудової міграції показують, що з кожним роком зростає негативний міграційний баланс в Україні, що підтверджують статистичні показники, зокрема кількість емігрантів, яка значно перевищує кількість іммігрантів [5, 538].

Враховуючи ці фактори, важливо зазначити, що трудова міграція стала важливим економічним фактором для країни, адже перекази мігрантів стали суттєвим джерелом доходу для багатьох домогосподарств в Україні. У 2011 році обсяг грошових переказів від трудових мігрантів становив більше 7 млрд. дол. США [17, 23]. Перекази надходять з різних країн, таких як Росія, США, Німеччина, Італія, Греція та інші [5, 539].

З одного боку, грошові перекази позитивно впливають на економіку, збільшуючи попит на товари та послуги, сприяючи розвитку малого бізнесу, проте з іншого – вони можуть сприяти імпорту і посилювати споживчий тренд.

Незважаючи на переваги трудової міграції, вона є джерелом певних загроз для економічної безпеки країни. Втрата трудового потенціалу може призвести до скорочення чисельності населення, зниження рівня економічної безпеки та збільшення потреби в іноземній робочій силі. У зв'язку з цим, держава повинна активно впливати на рівень трудової міграції, створюючи сприятливі умови для розвитку внутрішнього ринку праці та надання можливостей для професійної самореалізації в Україні.

Війна та її наслідки зробили Україну країною з високим рівнем трудової міграції, що призводить до серйозних демографічних і соціальних змін. Для країни-експортера робочої сили, такої як Україна, великим джерелом валютних надходжень стають грошові перекази мігрантів, що важливо для стабільності національної економіки. Однак тривала втрата молодих трудових ресурсів може мати серйозні наслідки для майбутнього розвитку країни, оскільки молоді люди – це основний капітал для будь-якої економіки.

Ситуація, що склалася, вимагає термінових заходів з регулювання міграційної політики та створення умов для повернення мігрантів і залучення молоді до економічного відродження країни після війни. Важливим аспектом у цьому контексті є залучення іноземних інвестицій, створення нових робочих місць і підтримка молодих підприємців, що зможе допомогти зупинити негативну тенденцію міграції молоді з України.

ОПИС ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ

Питання працевлаштування молоді завжди було непростим. Молодь не готова до справжнього дорослого життя з його вимогами та негараздами; молодь хоче все й одразу та не має терпіння, досвіду й витривалості, аби рухатись до своєї мети; роботодавці неохоче співпрацюють з молодими, бо їх треба навчати, адаптувати, допомагати, замість використовувати на робочому місці; батьки готові надавати фінансову підтримку дітям, які вже досягли дорослого віку, бо пам'ятають свій досвід пошуку себе та самореалізації; сучасний інформаційний простір перенасичений історіями про миттєвий успіх без зусиль і труднощів, чим дезорієнтує молодь, яка мріє про подібний сценарій у своєму житті.

У своєму кваліфікаційному проєкті ми вирішили дослідити питання працевлаштування української молоді у надзвичайно несприятливих обставинах, часи повномасштабної війни, яку веде рф на території нашої батьківщини. Констатуванням фактів розкрити цю тему навряд чи вдається, хоч відповідної статистики вистачає у відкритому доступі, адже на кого справляє враження статистика сама по собі?!... Нам хотілось розкрити обрану тему випукло, аби зацікавити молодь міркуваннями про професійний старт, а також показати, чим обертається втрата молодих трудових ресурсів для нашої країни, яку в майбутньому очікує вакий період відбудови народного господарства. Ми впевнені, що війна, звісно, торкається усіх сфер життя та всіх прошарків населення, інколи змінюючи все радикально і безповоротно, однак виправдовувати свою бездіяльність тим, що триває війна і саме тоді я не маю роботи і не шукаю її, – невдала стратегія.

Ми спробували поєднати в наших авторських матеріалах фактаж та міркування, посилання на героїв публікацій, молодих людей, а також спробували побачити проблему працевлаштування молоді в різних ракурсах, спираючись на узагальнення експертів та відповідних служб.

Пристаючи до опрацювання теми, ми спочатку вивчили питання професійної зайнятості молоді, трудової міграції за довідковими та науковими

джерелами, а потім перейшли до підготовки власних публікацій. Коли основний масив фактів та думок був опрацьований, ми приділили увагу формату публікацій та додали підзаголовки й ліди.

Ми намагалися не спрощувати підняту нами проблему, проте звертатися своєю публікацією до широкої аудиторії, тому не переобтяжували її термінами, статистикою та складними міркуваннями експертів.

Ми підготували до друку чотири публікації: «Куди далі? Пошуки щастя за межами України» (за жанром – проблемний нарис); «Молодь та міграція: виїзд через війну та пошук нових можливостей» (за жанром – проблемний нарис); «Молодий журналіст у часи війни: перші кроки в професії на тлі викликів війни» (за жанром – портретний нарис); «Волонтерство як праця для молоді у період війни: досвід, відповідальність і дорослість» (за жанром – огляд).

Перший проблемний нарис подає аргументи на користь переїзду за кордон з метою пошуку роботи та планів щодо самореалізації. Цією публікацією ми загострюємо питання відтоку професійної молоді та втрату Україною покоління, яке має прийти завтра в економіку, аби розвивати її для наступних поколінь. У нарисі подаються міркування щодо втрат, яких зазнає Україна через виїзд молоді.

Другий проблемний нарис продовжує вивчати тему виїзду молоді на межі України, але більше містить пояснень щодо причин такої поведінки. Цей матеріал показує, що українці живуть в глобальному світі і можуть реалізувати своє право інтегруватися в нього, натомість публікація також подає аргументи на користь необхідності вживання заходів щодо зниження рівня відтоку молоді як важливого трудового ресурсу або повернення молоді додому після настання миру в країні і початку відбудови України.

Портретний нарис знайомить читачів з молодим журналістом-початківцем як прикладом молодої людини, що намагається себе реалізувати в нинішніх обставинах. Звертається увага на фахову підготовку героя, який закінчив профільний для журналіста факультет, а також його роботу

військовим репортером, якою він не планував займатися, але до якої його привели обставини, – повномасштабна війна. Несприятливий час, в який герой розпочинає свій професійний шлях, став для нього часом зростання, часом швидкого здобуття цінного досвіду професії журналіста, який має служити суспільству попри все. Нам хотілося, аби читачі відчували повагу до нашого героя, а, можливо, й мали його за приклад для наслідування.

У нашому огляді подається панорамна картина реалізації молоді під час війни у волонтерстві як соціальній ініціативі та професійній сфері. У публікації представлені міркування конкретних героїв, які займаються волонтерством, їхні щирі враження, які можуть спонукувати інших небайдужих молодих людей до такого життєвого шляху.

ВИСНОВКИ

Останні роки в Україні позначені значним ускладненням ситуації на ринку праці. Економічні потрясіння, повномасштабна війна, спричинена російською агресією, та загальна нестабільність стали причинами масового виїзду українців за кордон у пошуках заробітку. Вимушена трудова міграція охопила мільйони людей – від фахівців із досвідом до молодих випускників, які прямують до Польщі, Німеччини, Італії, Чехії, Іспанії та інших країн Європи. Молодь, яка ще вчора мріяла про реалізацію себе в Україні, сьогодні змушена погоджуватись на працю, що не відповідає їхній спеціальності, але гарантує стабільний дохід.

Такий масовий відтік трудових ресурсів має відчутні наслідки. Україна втрачає не лише робочі руки, а й інтелектуальний потенціал – загострюється проблема «витоку мізків», коли молоді фахівці реалізують себе поза межами країни. Щоб протистояти цьому явищу, необхідно створити в Україні умови, які стимулюватимуть молодь залишатися: підтримувати підприємницькі ініціативи, розвивати інноваційні проєкти, модернізувати ринок праці, а також налагоджувати тісний зв'язок між вищою освітою та реальними запитами економіки.

Незважаючи на наявність потужного людського капіталу, без перспективи працевлаштування він поступово виснажується. Саме тому ми обрали цю тему для кваліфікаційного дослідження, зосередивши увагу на викликах працевлаштування молоді в умовах воєнного часу. Проєкт розглядає проблему крізь призму глобальних і внутрішніх міграційних процесів, фокусуючись на загрозі втрати трудового потенціалу України.

Основна мета нашої роботи – проаналізувати труднощі, з якими стикається молодь при пошуку роботи під час війни, виявити причини низької зайнятості та запропонувати журналістське висвітлення цієї теми у формі серії публікацій. Сподіваємось, наші матеріали допоможуть актуалізувати проблему працевлаштування, підкажуть шляхи її вирішення та стануть у пригоді тим, хто перебуває на старті кар'єри.

У межах поставленої мети ми проаналізували масштаби й природу молодіжного безробіття в Україні, окреслили чинники, які його зумовлюють, і можливі підходи до його подолання; дослідили явище трудової міграції, його особливості й вплив на національну економіку; вивчили ситуацію з працевлаштуванням молоді в умовах війни, зафіксували ключові тенденції та виклики; зібрали фактичний і аналітичний матеріал на тему зайнятості молодих українців; створили чотири авторські журналістські публікації, присвячені обраній проблематиці.

У своїй роботі ми прагнули зберегти глибину порушеної теми, водночас зробивши її доступною для широкого кола читачів. Саме тому ми свідомо уникали надмірного використання спеціалізованої термінології, статистичних даних і складних експертних висновків.

У межах проєкту було підготовлено чотири публікації: проблемні нариси «Куди далі? Пошуки щастя за межами України» та «Молодь та міграція: виїзд через війну та пошук нових можливостей», портретний нарис «Молодий журналіст у часи війни: перші кроки в професії на тлі викликів війни», а також оглядовий матеріал «Волонтерство як праця для молоді у період війни: досвід, відповідальність і дорослість».

У першому нарисі ми акцентували увагу на мотивах виїзду української молоді за кордон у пошуках кращих умов для працевлаштування та самореалізації. Цей матеріал порушує проблему втрати Україною активного професійного покоління, яке мало б відігравати ключову роль у післявоєнному економічному відновленні.

Другий текст продовжує дослідження теми міграції, водночас зосереджуючись на причинах такої динаміки. У публікації йдеться про прагнення молоді інтегруватися в глобальний світ, а також висловлюється потреба в державних кроках, що могли б зменшити відтік молодих фахівців або стимулювати їхнє повернення після завершення війни.

Портретний нарис розповідає історію молодого журналіста, який, попри складні умови воєнного часу, розпочав свій професійний шлях. Герой,

випускник профільного факультету, несподівано для себе опинився у ролі військового репортера. Війна стала для нього не лише випробуванням, а й каталізатором професійного зростання. Ми хотіли показати читачам приклад сміливості, відповідальності та самореалізації.

У четвертій публікації ми створили узагальнену картину волонтерської активності молоді в умовах війни. Через свідчення конкретних героїв, які присвятили себе волонтерству, ми прагнули передати щирість і глибину їхнього досвіду, надихнути інших молодих людей долучатися до цієї важливої суспільної справи.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бльок Н. Про деякі питання трудової міграції в Україні. URL: <http://nbuv.ga.ua/UJPN/vnulpurn2016838> (дата звернення: 15 квітня 2025 року)
2. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів вибіркового модульного дослідження з питань трудової міграції в Україні. *Міжнародна організація праці. Державна служба статистики України.* URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/europe/ro-geneva/sro-budapest/documents/publication/wcms_244746.pdf. (дата звернення: 15 квітня 2025 року)
3. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: навчальний посібник. Львів: ПАІС, 2000. 180 с.
4. Карпенко В. О. Журналістика: основи професійної комунікації. Київ: Нора-Друк, 2002. 348 с.
5. Кваша О. С. Зовнішні міграційні процеси трудових ресурсів: фактори, стан та наслідки для України. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип 10. С. 535-540.
6. Кислицина О. В. Міжнародна трудова міграція в умовах глобалізації: автореф. дис. ... к.е.н.: спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». Донецьк, 2011. 20 с.
7. Ключівський Ю. Механізми та статистика працевлаштування випускників вищих учбових закладів України та країн Вишеградської групи (або куди діваються випускники українських вишів). *Власна справа*. 2 травня 2025 року. URL: https://vlasnasprava.ua/mekhanizmy-ta-statystyka-pratsevlashtuvannia-vypusknikiv-vyshchikh-uchbovykh-zakladiv-ukrainy-ta-krain-vyshehradskoi-hrupy-abo-kudy-divaiutsia-vypuskniky-ukrainskykh-vyshiv/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 15 квітня 2025 року)

8. Ковтонюк В. Українська молодь на ринку праці: ситуація у 2023 році. *Дивись INFO*. 30 листопада 2023 року. URL: https://dyvys.info/2023/11/30/sytuatsiya-na-rynku-pratsi-u-2023-rotsi/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 15 квітня 2025 року)
9. Ляшенко О. Особливості трудової міграції України. *Молодий вчений*. 2016. № 4. С.121-125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4_32 (дата звернення: 15 квітня 2025 року)
10. Масова комунікація: підручник / А. З. Москаленко, Л. В. Губерський, В. Ф. Іванов, В. А. Вергун. Київ: Либідь, 1997. 216 с.
11. Малиновська О. Трудова міграція населення України. URL: <http://migraciya.com.ua/news/migrant-workers/ua-labour-migration-ukraine-what-to-expect-in-the-nearfuture-part-1> (дата звернення: 15 квітня 2025 року)
12. Мельниченко О. А., Удовиченко Н. М. Трудова міграція: сутність і засоби реалізації державної політики. *Теорія та практика державного управління*. 2017. 1(56). С.3-7.
13. Михальченко І. GET for Youth: кількість молоді, яка не працює і не навчається, становить майже 65 мільйонів *Профспілка працівників освіти і науки України: офіційний сайт*. URL: <https://pon.org.ua/novyny/11316-get-for-youth-kilkist-molodi-iaka-ne-pracuie-i-ne-navchaietsia-stanovyt-maizhe-65-milioniv.html> (дата звернення: 15 квітня 2025 року)
14. Можливості для працевлаштування молоді. *Український Молодіжний фонд*. URL: https://uyf.gov.ua/mozhlyvosti-dlia-pratsevlashtuvannia-molodi?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 15 квітня 2025 року)
15. Працевлаштування молоді. *UReport UNICEF Україна*. URL: https://ukraine.ureport.in/story/2041/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 15 квітня 2025 року)
16. Ситуція на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості у січні – серпні 2023 року. URL:

https://old.dcz.gov.ua/sites/default/files/infofiles/08_sytuaciya_na_rp_ta_diyalnist_dsz_2023_0.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 15 квітня 2025 року)

17. Статистика: *Національний банк України: Офіційний сайт*. URL: www.bank.gov.ua (дата звернення: 15 квітня 2025 року)

ДОДАТКИ

Куди далі? Пошуки щастя за межами України

Кожен з нас, незалежно від віку, освіти чи соціального статусу, час від часу задається питанням: що робити далі, чи є перспективи для мене в рідній країні, чи не варто спробувати знайти себе за кордоном? Думка може бути короткою і швидко забутися, але для багатьох вона стає серйозним викликом, що змушує переосмислити майбутнє. У цій статті ми розглянемо різні аргументи на користь та проти переїзду за кордон, щоб кожен зміг порівняти варіанти можливостей для реалізації.

Трудова міграція: чому українці виїжджають?

Згідно з останніми даними, Україна переживає безпрецедентний рівень трудової міграції. За оцінками експертів, понад 8 мільйонів українців сьогодні працюють за кордоном, що становить значну частину працездатного населення. Особливо велика частка серед трудових мігрантів – чоловіки до 40 років, що є основною робочою силою, яку шукають інші країни. Популярні напрямки для виїзду – Польща, Чехія, Росія, Італія, де зосереджено більше двох третин усіх трудових мігрантів з України.

Паралельно з трудовою міграцією спостерігається значне збільшення кількості українців, які обирають навчання за кордоном. У 2016-2017 роках понад 70 тисяч українських студентів навчалися в закордонних університетах. Найпопулярнішими серед них є Польща, Німеччина, США, Чехія. Багато студентів планують залишитися після завершення навчання, оскільки в розвинутих країнах створені умови для професійного зростання та стабільного фінансового розвитку, що стає важливим чинником для їх вибору.

Міграція інтелектуальних ресурсів: чому це важливо?

Глобалізація економіки сприяє міграції кваліфікованих кадрів, які часто не обмежують себе тільки однією країною. З початку кар'єри вони налаштовуються на те, що їхнє місце роботи може змінюватися залежно від економічних та політичних ситуацій. Це викликає серйозне занепокоєння у

країнах, які втрачають висококваліфіковані кадри, зокрема Україна, де втрачаються фахівці в наукових та технологічних галузях.

Зокрема, через фінансові труднощі та нестабільність в Україні багато талановитих молодих вчених вирушають за кордон, де для них створюють сприятливі умови для розвитку. Це явище має негативні наслідки для країни, оскільки втрачаються не лише спеціалісти, а й потенціал для науково-технічного прогресу.

Одна з головних причин виїзду громадян – економічна криза, що триває в Україні останніми роками. Економічна нестабільність, яку суттєво ускладнив воєнний конфлікт, який у 2022 році переріс у відкриту повномасштабну війну, падіння та руйнування виробництва, підвищення рівня інфляції – усе це створює невизначеність і змушує громадян шукати кращі умови для життя і роботи за межами країни.

Мігрують не лише люди, а й бізнеси, особливо в інноваційних сферах, які змушені переносити своє виробництво в сусідні країни, що пропонують більш стабільні умови для розвитку. Така ситуація призводить до скорочення робочих місць і зменшення кількості професійно підготовлених кадрів.

Що чекає на українців за кордоном?

Що ж пропонують інші країни? Країни Східної Європи, такі як Польща, Угорщина, Чехія, активно запроваджують політику залучення іноземних трудових мігрантів. Спрощення процедур для отримання посвідок на проживання, громадянства, надання лояльних умов для працевлаштування – усе це робить перебування в цих країнах привабливим для українців. Для багатьох українців переїзд до таких країн стає реальним шансом на краще життя.

Програма естонського електронного резидентства, що дозволяє реєструвати компанії та управляти ними без зміни країни проживання, також стає прикладом успішної міграційної політики, що відкриває нові можливості для підприємців.

А що з Україною?

Не можна заперечувати, що міграція – це проблема, яку потрібно вирішувати комплексно. Проблеми, з якими стикаються українці на ринку праці, вимагають уваги та дій з боку держави. Перш за все необхідно відродити систему професійно-технічної освіти та промисловість, що дозволить створити робочі місця для тих, хто хоче працювати вдома.

Крім того, Україна потребує інноваційного підходу до розвитку економіки, особливо в умовах інформаційного суспільства. Орієнтація на індустріальне виробництво і розвиток технологічних компаній дозволить створити нові робочі місця і зменшити кількість трудових мігрантів.

Майбутнє України: в руках кожного з нас

Пошук щастя за кордоном – це складне і багатогранне питання. Не можна заперечити, що в умовах глобалізованого світу кожен має право обирати місце для реалізації своїх прагнень. Але варто пам'ятати, що можливості для розвитку існують і вдома, якщо створити належні умови для цього. Успіх країни залежить від її громадян, від їх готовності працювати на своєму розвитку, підтримувати вітчизняного виробника і шукати нові можливості для зростання в межах рідної держави.

В кінцевому рахунку, питання «Що таке щастя?» стає не тільки про вибір місця для життя, а й про те, що ми готові зробити для себе і своєї країни, щоб змінити її на краще.

Валентин Апетрі

Молодь та міграція: виїзд через війну та пошук нових можливостей

Не можна оминати важливий аспект сучасної трудової міграції – виїзд молодих українців через війну, яка триває вже понад п'ять років. Військовий конфлікт, що переріс у повномасштабну війну, значно змінив багато аспектів життя країни, зокрема демографічну ситуацію та міграційні процеси. Молодь, зокрема студенти та випускники закладів вищої освіти, часто змушені вирушати за кордон, не маючи можливості реалізувати себе в Україні через нестабільність і непередбачуваність ситуації.

Нерідко для молодих людей війна стала катастрофічним фактором, що змусив їх шукати безпечніші умови для життя і розвитку. Багато з них відчують, що не можуть знайти роботу, яка відповідає їхнім амбіціям та кваліфікації, і, як наслідок, залишають країну в пошуках стабільності. Країни Європи, такі як Польща, Чехія, Німеччина, стали основними напрямками для виїзду, де молоді українці знаходять можливості для навчання, працевлаштування і навіть створення власного бізнесу.

Мігранти через війну: вимушений вибір чи нові горизонти

Війна не лише зруйнувала інфраструктуру та економіку, але й залишила серйозний психологічний відбиток на молодому поколінні. Страх за своє майбутнє, переживання за близьких та нестабільність на роботі змушують багатьох шукати притулок за кордоном. Водночас міграція через війну також відкриває нові можливості для особистого та професійного розвитку. Студенти та молоді спеціалісти все частіше обирають для себе західні країни, де вони можуть отримати нові знання, працювати за фахом і, в перспективі, побудувати кар'єру.

Особливо важливою є роль програм мобільності для молоді, таких як обміни студентами, наукові стажування та волонтерські ініціативи. Вони дозволяють молодим українцям не лише отримати новий досвід, а й знайти нові шляхи для розвитку особистості та побудови кар'єри. З одного боку, це свідчить про високу адаптивність та бажання молоді розвиватися, з іншого –

проблема виїзду стає все більш актуальною для урядів, адже втрата найбільш кваліфікованих кадрів обмежує перспективи розвитку країни.

Війна і міграція: довгострокові наслідки для України

З одного боку, виїзд молоді через війну може стати тимчасовим явищем, яке з часом зміниться завдяки стабільності в Україні. Однак для багатьох молодих людей, що вже звикли до більш високих стандартів життя за кордоном, повертатися назад в Україну стає все складніше. Відсутність безпеки, низький рівень зарплат і високі соціальні ризики часто є вирішальними факторами у виборі постійного перебування в іншій країні.

Згідно з дослідженнями, близько 60% молодих мігрантів не мають наміру повертатися в Україну, навіть якщо ситуація стабілізується. Це створює серйозні проблеми для країни, адже за межами залишаються не лише перспективні працівники, а й нові покоління підприємців, науковців і митців, які могли б змінити країну на краще.

Відтак, Україні необхідно приділяти увагу не лише забезпеченню безпеки та розвитку економіки, а й створенню умов для повернення своїх громадян. Для цього варто інвестувати в програми з підтримки молоді, розвиток інноваційних підприємств та інтеграцію молодих українців, які повертаються з-за кордону, у місцеві громади.

Мігранти, що виїхали через війну, можуть стати потужним ресурсом для України в майбутньому, якщо держава зможе знайти шляхи для їхнього залучення до національної економіки.

Валентин Апетрі

Молодий журналіст у часи війни: перші кроки в професії на тлі викликів війни

Журналістика завжди була на передовій суспільних змін, але сьогодні вона стикається з безпрецедентними викликами, що вимагають адаптації до нових умов. Технологічні інновації, політичні процеси та економічні труднощі змінюють обличчя медіасфери, створюючи нові правила гри для журналістів.

Технології вимагають від медійників постійного вдосконалення навичок обробки та передачі інформації. Традиційні медіа вже не мають монополії на новини, а блогери все більше заповнюють цей простір. Сучасний журналіст мусить володіти широким спектром навичок – від роботи з текстами до відео- та аудіоконтенту, а також методами верифікації інформації. Для того, щоб вижити в умовах інформаційної боротьби, здатність відрізнити факти від маніпуляцій є важливою компетенцією.

Політичні процеси також ставлять перед журналістами складні завдання. Розслідувальна журналістика стає все важливішою у глобальному світі, де на перший план виходить аналіз непрямих зв'язків між фактами, явищами та процесами, що мають суспільну значимість. Журналісти-розслідувачі повинні вміти працювати з великими даними, документами та різноманітними джерелами, не зважаючи на ризики, пов'язані з викриттям корупції чи злочинів.

Економічний фактор також має велике значення: падіння рейтингу традиційних ЗМІ та перехід аудиторії до соціальних мереж змушують медіа компанії змінювати стратегії та скорочувати штати. У таких умовах журналісти змушені працювати в умовах багатозадачності, швидко адаптуватися до змін та опановувати нові професійні навички.

Виклики не обмежуються лише інформаційними та економічними проблемами. Журналісти сьогодні працюють в умовах високих ризиків – від збору інформації в бойових зонах до участі в протестах. У таких ситуаціях безпека працівників ЗМІ стає критично важливою, і для того, щоб зберегти

життя та кар'єру, журналісти повинні бути готовими до роботи в екстремальних умовах.

Ще один аспект сучасної журналістики – етичні дилеми. В умовах оперативного потоку новин журналісти часто змушені балансувати між правом на приватність і суспільним інтересом, що вимагає уважного підходу до етики та стандартів журналістики. Уникаючи спокус сенсаційності, вони повинні зберігати об'єктивність та неупередженість у своїх матеріалах.

Про ці та інші виклики ми поговорили з Олегом Ващенком, журналістом-фрілансером, який працює на медіаринку вже понад десять років. Олег, який спеціалізується на екологічних та бойових репортажах, вважає, що здобуті жорсткі навички є основою його кар'єри. Проте він відзначає, що робота на фрілансі має свої труднощі, серед яких – нестабільний дохід, необхідність працювати над кількома проектами одночасно та постійне самовдосконалення.

Олег Ващенко – досвічений, але досить молодий журналіст. Його перші кроки у професії відбувалися в надзвичайно складний період, коли світ змінювався, а журналістика стикається з безпрецедентними викликами, зокрема під впливом війни. Вже з самого початку Олег усвідомив, що робота журналіста сьогодні вимагає особливих навичок, яких недостатньо набрати лише в університеті. Він став свідком того, як традиційні медіа переживають кризу, і як фрілансерський шлях стає для багатьох молодих людей єдиною можливістю реалізувати себе в професії.

Після закінчення Львівського національного університету імені Івана Франка Олег почав працювати журналістом, спеціалізуючись на екологічних питаннях, але швидко зрозумів, що традиційні медіа втрачають популярність. Тож він переключився на фріланс, здобувши досвід роботи в екстремальних умовах, зокрема створюючи репортажі та фоторепортажі з зони бойових дій.

У часи війни журналістика стає ще більш важливою. Вона не лише інформує, а й допомагає формувати громадську думку в складних ситуаціях. Робота в умовах військових конфліктів та під обстрілами стала для Олега не

просто професійним викликом, а й моральним обов'язком. Як фрілансер, він навчався адаптувати свої матеріали до реалій війни, співпрацюючи з міжнародними та українськими медіа, що дозволяло йому зберігати незалежність і гнучкість у роботі.

Олег розповідає, що його фахова освіта й професійна підготовка до роботи в екстремальних умовах дали йому змогу працювати навіть у найскладніших ситуаціях, зберігаючи безпеку для себе та надаючи правдиву інформацію для своїх читачів. Водночас він зазначає, що фріланс має свої мінуси – це нестабільність доходів, постійна боротьба за нові проєкти та необхідність працювати під великим тиском дедлайнів. Така робота не тільки вимагає вміння швидко приймати рішення, але й вміння управляти стресом.

Для Олега важливо було не лише освоїти сучасні технології, а й отримати навички самостійного пошуку тем і розкриття складних соціальних та політичних ситуацій. Він підкреслює, що найважливіше – це професійна підготовка та постійне самовдосконалення, яке дозволяє бути конкурентоспроможним у галузі, що швидко змінюється.

У своїх роздумах щодо професії журналіста Олег зазначає, що найважливішим є навчання на практиці та здобуття реального досвіду роботи. Молоді журналісти, на його думку, повинні розуміти, що тільки через важку працю та постійне вдосконалення можна досягти успіху в цій професії, що не дарма є однією з найскладніших.

На тлі війни та змін в медіапросторі Олег продовжує свої зусилля щодо створення якісного контенту, відчуючи свою відповідальність перед аудиторією та суспільством. Його історія – це приклад того, як молоді люди можуть впоратися з викликами, що стоять перед сучасною журналістикою, і реалізувати себе в умовах, коли на вагу золота стає кожен факт і кожен репортаж.

Олег стверджує, що попри всі труднощі, він не планує покидати журналістику, оскільки його професія приносить йому задоволення. Він підкреслює, що без якісної професійної підготовки та постійного розвитку

кар'єра у журналістиці неможлива. Він радить молодим людям, які прагнуть реалізувати себе в журналістиці, не зволікати, не чекати чуда, а інвестувати час і зусилля в себе, свій досвід, бути сміливими і відкрито зустрічати виклики життя.

Валентин Апетрі

Волонтерство як праця для молоді у період війни:

досвід, відповідальність і дорослість

«Коли почалась війна, я не міг просто сидіти вдома. Мені було 17. Я шукав, чим можу бути корисним. Почав із фасування гуманітарної допомоги, а згодом координував евакуацію людей з гарячих точок», – розповідає Артем Колесник з Харкова.

З початком повномасштабного вторгнення рф в Україну тисячі молодих людей переосмислили своє місце в суспільстві. Традиційні уявлення про юність – час навчання, самопошуку та розваг – зруйнувала реальність війни. На зміну їм прийшло нове покоління волонтерів: школярі, студенти, молоді спеціалісти. Їхній фронт – тилловий, але не менш важливий.

Молодь сьогодні працює у волонтерських центрах, готує їжу для військових, плете маскувальні сітки, організовує благодійні концерти, навчає дітей-переселенців онлайн. Часто – без жодної оплати, але з величезною відповідальністю.

«Я вчу дітей з Маріуполя математики онлайн. Вони виїхали з окупації і їм дуже важко адаптуватись у нових школах. Ми спілкуємось, я допомагаю їм підтягнути програму. І це більше, ніж репетиторство – це підтримка», – ділиться 19-річна Аліна, студентка з Києва.

Для багатьох волонтерство стало першим досвідом справжньої праці. Тут немає робочої книжки, але є дедлайни, командна взаємодія, вирішення складних завдань – усе, що формує професіоналізм.

У Львові троє студентів створили мобільну платформу для обліку гуманітарної допомоги. Їхня система дозволяє координувати запити від прифронтових громад і автоматично розподіляти ресурси.

«Ми починали з гугл-таблиць у гуртожитку. Потім долучились айтішники. Тепер наша система працює в шести областях», – розповідає один з авторів, Владислав, якому 21 рік.

У Черкасах 16-річна школярка Дарина організувала місцеву молодіжну волонтерську групу, яка щотижня збирає аптечки для військових. Група виросла до 50 людей.

Соціологи вже помічають: досвід волонтерства впливає на кар'єрні траєкторії молоді. Роботодавці починають цінувати ці навички не менше, ніж диплом. А багато хто з волонтерів сам стає засновником ініціатив або підприємцем.

«Я навчився комунікації, логістиці, фінансовому плануванню – і зараз працюю координатором у міжнародній організації. У 18 років», – каже Тимур з Миколаєва.

Волонтерство стало не лише трудовою практикою, а й способом залишитися в межах психологічного здоров'я. Багато хто з молодих волонтерів зізнається: це допомогло їм подолати відчуття безсилля та страху, що часто супроводжують війну.

«Допомагаючи іншим – я рятую себе», – говорить Ліза, яка організовує арттерапію для дітей-переселенців у Дніпрі.

Волонтерство в період війни – це нова форма праці, де молодь вчиться відповідальності, солідарності та професійним навичкам. Це не тимчасове явище, а частина великої трансформації українського суспільства, де молодь не на підхваті, а в центрі подій.

Валентин Апетрі